

VILKO MAZI:

VERICA.

Poznal sem jo, ko ji je bilo pet ali šest let, ko so jo obletovali še sami božji angelci in je bil še daleč, daleč od nje ves stud in smrad življenja.

Kesneje pa je nisem videl nikoli več. Zato mi je ostala v čistem, neomadeževanem spominu, tako čistem in svetlem, kakor ostane drugim komaj dan prvega svetega obhajila.

Sredi gnusa in blata ostane v duši vendarle še neoskrunjena kotiček, zlata skrinjica, kamor zapira človek tisto skopo peščico večne lepote, kolikor si je trudoma nabere. Tja se zateka ob hudi uri po uteho in blagoslov. Morda mu gori v očeh nečist plamen in se oprijemljejo jezika umazane besede, ali človek, kolikor ga je skritega, kleči pred svojo skrinjico in moli — —

Pripovedovali pa so mi čez leta, da je zmerom lepša, zmerom zanimivejša, da krasno pleše in hodi, da bo bogata, zelo bogata... Še druge take stvari so mi pravili, kakor znajo pač ljudje. Komaj da sem jih poslušal, tako so se mi gabile vse te preračunane besede.

Zakaj v moji duši je ostala njena podoba čista in neomadeževana. Niti zla senca je ni mogla oskruniti.

Kadarkoli sem se je domislil, je stopil predme otrok s plavimi, gostimi kodri. Velike sinje oči so me pogledale izza košatih trepalnic. Tako sinje so bile, kakor da vidim dvoje okenc na nebu in za njimi sto bleščečih krilatcev. Drobne, napete ustnice so podrhtevale, kakor da je za njimi sam nebeški blagoslov. Iz rožastega krilca je zakipelo dvoje mehkih ročic. Zibale so se kakor skrivnostne rože v svetih gajih in so se naposled sklenile kakor k tihi molitvi.

Blagor materi, ki je rodila takega otroka!

Ali stokrat gorje ji, ki ga je izgubila! — —

Bral sem časopis. Same puste novice, zato sem ugasnil luč in zaspal.

Zjutraj pa sem zagledal na poslednji strani spodaj v kotu parte. Vera — šestnajst let —

Vera? — Zakaj pa Vera? Ali ne Verica, kakor so jo klicali takrat? — Verica, kakor je bila v mojem spominu? —

Vsaj na parah bi jo bil rad videl. Rad? — Ali da bi jo videl še enkrat, poslednjič... Morda je dihal še paradiž iz oči, morda je stal še nebeški blagoslov za ustnicami? — Morda so bile roke še sklenjene k prečisti molitvi? — Pomočil bi oljkino vejico v blagoslovljeno vodo in bi jo pokropil tam med jesenskim cvetjem. Lažje bi mi bilo... težak kamen bi se mi odvalil s srca...

Hitel sem na postajo. Še predno pa sem jo dosegel, se je začel vlak pomikati. Kako to, da sem ga zamudil? Saj ni bilo še tako pozno in še tekel sem, kar sem mogel —?

Nikoli mi ni bilo še tako težko gledati za odhajajočim vlakom.

Tam dogorevajo sveče ob odru in ljudje se gnetó do oljkine vejice. Morda si misli kdo: „Škoda je je... Še roža ne, komaj popek v brstju...“ Pošepeče očenaš in odide. Jutri navsezgodaj pa se je še domislil ne bo več. — Morda jo pokropi kdo drug in pomisli: „Škoda je je... Lepa in bogata je bila, nikoli bi ji ne bilo hudine...“ In pojde s težkim, zavidljivim vzdihom, ko se domisli lastne bede. — In še drugi bodo prišli in vsak bo mislil svoje...

Tam pa stoji mati, vsa potrta. Nihče ne najde besede, ki bi ji mogla vliiti vsaj kapljo utehe v razpaljeno srce. Nihče izmed stoterih... Sama je med tisto črno gručo kakor sredi gluhe noči. Eno samo blede zvezdo vidijo objokane oči. Kličejo jo, izprašujejo. Nobenega odgovora ni. Otrok leži med rožami, mrzel in nem. Poslednja luč zvezde, ki se bo še danes utrnila na vekomaj... Uboga mati! —

Odpeljal sem se s popoidanskim vlakom.

Ne bom je mogel več pokropiti. Do pogreba pa pridem. Ali pritiim vsaj k odprtemu grobu in spustim na belo krsto drobno grudo prsti — za slovo...

Zagledal bom prežalostno mater, stopil bom k njej in ji dejal eno samo prečudežno besedo. Mahoma ji bo odleglo. Nisem še poznal te besede vseh besed, toda zdelo se mi, da jo nosim nekje v sebi, s sedmimi pečati zapečateni od božje roke. In čutil sem, da moram tja na vsak način. Da moram in ko bi bilo treba prebresti sto širokih voda, prelesti sto strmih gora. Da moram in ko bi sikale strupene kače z leve in desne. Da moram, ker bi ne bil nikoli več deležen ne miru, ne odpuščanja. Da bi bil nesrečen na tem in na onem svetu, ko bi ne prinesel bolni materi te poslanke božje...

Zvonovi so že dozvanjali, ko se je bližal vlak mestu. Morda bodo pogrebci že tam zunaj med polji, ko jih dohitim? Morda pa jih dosežem baš ob jami, ko bodo pod belo krsto škrtale debele vrvi? —

Ali pridem vsaj in bom še slišal duhovnika: „... s kostmi in kitami si jo sklenil, obudi jo, o Gospod, poslednji dan!“ — Vsaj takrat, da bi stopil k materi in ji povedal tisto prečudežno besedo. Odvrnil bi od nje grozoto pregrozno, da bi ne čula udarcev vlažne prsti na krsto, tistih strašnih udarcev, strašnejših nego da se ruši svet pod nogami — —

Malo pred pokopališčem sem srečal visok mrtvaški voz. Šest temnih, sklonjenih konj ga je peljalo nazaj proti mestu — praznega. Za belorožastimi šipami je stala prej njena krsta. Zdaj me je pogledala izza stekla pusta, črna samota. Blazna groza me je zagrabila: prepozno pridem... Niti poslednjega gorja ne odvrnem več od matere.

Začul sem njene obupne klice. Tam onkraj zidu so vpili nekje med cipresami, dušili ozračje in grizli bele ovčice na azurnem nebu.

Pripeljali so jo izza vogala pod pazduho. Vsa potopljena je bila v črn, vihrajoč pajčolan. Bel robec se je izdajal za hñim, ki je prestrežal solze in dušil obup.

„Vera! — Moja Vera! —“

Vera? — Mati kliče tako? — Ali je pozabila na Verico? — —

Zaman sem iskal tisto prečudežno besedo, nikolinikjer je ni bilo več... In čutil sem jo prej, na jeziku mi je že bila, samo usta bi odprl in bi kanila sama od sebe — nikolinikjer je ni bilo več v tem trenutku. Kako bi zdaj k prežalostni materi prazen, nem in tuj? —

Voz se je odpeljal

Stopil sem na pokopališče. Gruča belih deklic, nežnih in vitkih kakor narcise, se je še gnetla tam ob grobu. Nekatere so metale rušo, druge so si otirale solze — bele golobice ob razdrtem gnezdu. Govorile pa so vse o Veri, o dobri in lepi Veri... Zakaj ne o Verici? Ali niso pokopale Verice? —

Dva čemerna grobarja sta hitela z zasipavanjem. Ko sem stopil k jami, je bila krsta že zakrita.

In stal sem tam, kakor da nisem znal, čemu sem sploh prišel...

Zares — čemu sem prišel? — K pogrebu človeka, ki ga nikoli nisem poznal? Pokopali so ga, naj v miru počiva! Morda je bil dober in plemenit, Bog mu dodeli dobro! Toda joče naj za njim, kdor ga kliče, naj mu meče prst na krsto, komur je težko slovo! — Ali kaj bi jaz, tujec? — —

Nekaj mehkega in toplega mi je izza hrbta zakrilo oči. Dvoje drobnih ročic sem začutil. In ko so se odmaknile, sem se prestrašen obrnil. Ali razkošno se je zasmejal vame detinski obraz.

Verica!!

Brez besede se je obrnila in zbežala na lahnih nožicah. Ves upehan sem jo dotekel daleč v polju.

„Koga ste pokopali?“

Kamen mi je zadel srce — —

JANKO SAMEC:

POGOVOR V NOČI.

Pozna ura... Ali ti nocoj iz groba
k meni si prišla, o hčerka moja?
Ali samo tvoja je podoba,
ki ne da v teh urah mi pokoja?

Ah, saj res! to tvoje so ročice;
jaz ves slep pa več jih ne poznam...
Glej, kako sem se postaral v lice
zdaj, odkar živim na svetu sam! —

O, še bliže k meni se nakloni!
Da, tako... Otrok, saj res živiš! —
Še glavó v naročje mi nasloni,
da spet v njem mi kot enkrat zaspiš.

Spavaj tiho, spavaj, hčerka moja,
da vse dolge dneve in noči
moja duša, polna nepokoja,
nad teboj vsa srečna mi zaspi...

Niste najprej pesnik